

Posudek oponentky diplomové práce

Jméno diplomanta: Nikola Nguyenová

Téma práce: Transsexualita v právu

Rozsah práce: : 181 473 znaků včetně mezer (více než 100 stran)

Datum odevzdání práce: 30.11.2020

1. Aktuálnost (novost) tématu: Vzhledem k tomu, jak se obecně – a jak také diplomantka – transsexualitu definuje, je název práce nepřesný, spíše nesprávný. Diplomantka se v práci věnuje všem, kdo mají jinou než většinovou orientaci (žena-muž) bez ohledu na partnera: jde jí o soulad, resp. nesoulad sexu (pohlaví) a genderu, resp. o lidi, kteří se do tzv. normálního, tj. binárního světa nevejdou. Takto jde o téma nové, aktuální, jeho zpracování lze jen uvítat. Pravdou je, že kdyby autorka byla svobodná, pokud jde o rozsah práce, mohla by napsat práci mnohem objemnější, ale přesto by nikdy téma nevyčerpala úplně. Je třeba ale připomenout, že již samo otevření této problematiky je v naší společnosti většinově přijímáno s rozpaky, resp. s nesouhlasem. Osobně jsem ale přesvědčena, že doba, kdy se konečně ještě stále menšina naopak souhlasících, vstřícných, překlopí do většiny, už není tak vzdálená. Podle mého názoru jde o jednu generaci. Mám pro to své důvody. Kromě toho ale! vždy platila a platí maxima *minima non curat praetor!*

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje, jejich zpracování a použité metody: Jedná se o téma náročné samo o sobě, tím spíše klade vysoké nároky na teoretické znalosti, na schopnost zpracovat řádně vstupní údaje, klade nároky na získání dobrého přehledu o aktuálním stavu dané problematiky (legislativa, judikatura, skutkový stav, aj.).

Autorka pracovala především metodou analytickou, v mnoha ohledech také metodou srovnávací, rovněž pak metodou deduktivní.

3. Formální a systematické členění práce: Předložená práce je uspořádána přehledně, je vhodně systematicky členěná, čtenáři umožňuje dobrou orientaci v textu. Kladu si jen otázku, zda bylo správné informaci o průběhu transformačního procesu umístit před zkoumání jeho právní úpravy. Nejsem si ale jista ani tou, ani onou odpovědí.

Práce je rozdělena do úvodu, pěti kapitol dále bohatě členěných, a závěru. Za závěr diplomantka zařazuje seznam zkratk, seznam použitých zdrojů, abstrakt a seznam klíčových slov, obojí s angl. překladem.

V první kapitole autorka definuje a analyzuje jednotlivé pojmy, s nimiž dále hodlá pracovat. Druhou kapitolu pak věnuje průběhu procesu stručně zákonodárcem označeného jako „změna pohlaví“. Ukazuje, že ani zdaleka nejde jen o to, o čem je právní norma civilního kodexu schopna mluvit, že jde o dlouhý, komplikovaný a pro dotčeného člověka nesmírně náročný proces, o velkou část jeho života, která, ostatně, končí až jeho smrtí.

Ve třetí kapitole autorka seznamuje čtenáře se všemi relevantními právními předpisy, a to nejen zdejšími, ale i s normativní základnou Spolkové republiky Německo. Přitom se zabývá nejen změnou pohlaví samou, ale i jejími důsledky,

a to jak občanskoprávními, resp. statusovými, tak i administrativně-právními. Ve čtvrté kapitole se diplomantka probírá bolavými místy zákonem upraveného procesu transformace pohlaví a ukazuje možnosti jejich uzdravení. A nejen to, poukazuje i na nutnost legislativní změny v mnoha ohledech. Jak už jsem výše naznačila, sama za sebe konstatuji pro dnešek značnou skepsi, pokud jde o úspěch takových očekávání, resp. návrhů. Konečně v páté kapitole diplomantka (znovu) uvažuje de lege ferenda, takže z mé strany platí to, co předchozí kapitole.

4. Kritéria hodnocení práce

4.1. Splnění cíle práce: Cíle práce byly splněny.

4.2. Samostatnost při zpracování tématu: Diplomantka, zdá se, pracovala samostatně, nic nesevřídčí o tom, že by zpracovala či jinak využila cizí autorský text, aniž by řádně citovala svůj pramen.

4.3. Logická stavba práce: Celková logická stavba práce je dobrá, také jednotlivé kapitoly jsou logicky dobře uspořádány.

4.4. Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů), citace: Diplomantka pracovala s dost bohatým objemem dat, nejen literárních titulů. Zejména pro srovnávací partie musela pracovat se zahraničními zdroji, které tu a tam sama překládala (podle mého názoru dost dobře; snad až na to, že „Aufhebung“ není anulování).

Se zdroji pracovala diplomantka náležitě. Poznámkový aparát je velmi bohatý; je veden lege artis (s několika drobnými povýtce formálními chybami: např. některá poznámka začíná malým písmenem – srov. např. poznámky na str. 31, 42 a jinde; pozn. č. 93 – DZ nemá bližší specifikaci; odkazy na zákonná ustanovení nejsou v textu, ale v poznámce pod čarou – nejde jen o otázku vkusu, ale o to, že tento způsob citace např. zkresluje zjištění o rozsahu poznámkového aparátu, je čtenářsky nevlídný atd.).

4.5. Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu): Autorka analyzovala své téma v potřebné (a zároveň možné, viz výše) hloubce, lze říct i komplexně.

4.6. Úprava práce: Bez připomínek.

4.7. Jazyková a stylistická úroveň: Text je velmi čtivý (je jen málo míst obtížně srozumitelných), pro čtenáře dostatečně komfortní (s prve řečenou výjimkou), ale z hlediska právního jazyka, právní terminologie a právníckého usu vyjadřování nutno konstatovat, že léta studia na právnické fakultě na diplomantce adekvátní stopu nezanechala. Práce s výrazy „dokument“, „doklady“, „kolonka na dokladech“, a především pak „úřední“ nebo „oficiální“, ba i s oběma výrazy vedle sebe, právníka nemůže neudívit (srov. „úřední změna pohlaví“, „úřední pohlaví“, „úřední identita“, „oficiální změna úřední identity pacienta“, „úřední změna jména“, „oficiálně získat identitu“ atd.). Proč si diplomantka těmito výrazy vypomáhá?! A copak neví, že tento text po ní

zůstane viset na síti jednou pro vždy jako vizitka nejenom její?!
Oceňuji, že česká gramatika je v pořádku.

5. Případné další vyjádření k práci: Celkově práci hodnotím velmi pozitivně. Diplomantka se nebojí vyslovit vlastní hodnocení, soudy, názory a doporučení.

Další připomínky (jen některé spíš příkladmo):

- od samého začátku práce používá diplomantka (dále zde jen „d.“) výraz „trans“ v různých spojeních; slušelo by se v poznámce pod čarou čtenáře informovat o tom, co d. chce tímto výrazem rozumět – právní výklad by byl nanejvýš vhodný;
- nárůst počtu žadatelů o změnu pohlaví přece není způsoben pokrokem v medicíně: jde o důsledek sociálního a psychosociálního vývoje;
- k tomu již výše: nejde o změnu dokladů, vždyť doklad je veřejnou listinou osvědčující nějakou právní skutečnost, popř. statusový stav;
- rodné číslo není úřední dokument;
- „právo hraje do karet“??;
- str. 29 – co chce d. říct slovy „vykládat velmi mírně“? - opatrně?
- tvrzení se neproказuje, proказuje se skutečnost, událost;
- zákon není právním aktem;
- str. 33 – nedochází ex lege k rozvodu?!
- str. 59 – 4 možnosti řešení – nabízelo by se, aby d. uvedla, kterému řešení sama dává přednost a proč – toto kladu jako otázku při obhajobě;
- ve 4. kapitole jsou zajímavé úvahy – zase bych se ptala na d. názor;
- str. 67 – kdo je to „zákonný opatrovník“?! „zákonný“ být nemůže, je přece jmenován soudem! (Pokud snad mělo jít o „překlad“ z angličtiny nebo o reminiscenci na anglické právo či vyjadřování, pak se d. zásadně mýlí: legal guardian = poručník.)
- bod. 4.6 – v souvislosti s tzv. právní kontinuitou (dost pochybný výraz) – nesprávný výklad – ke změně pohlaví už došlo?; nepřesný název;
- návrh novely zákona o matrikách je v druhém čtení – chybí číslo sněmovního tisku;
- omyl: neroste počet trans lidí, ale jen počet lidí, kteří se za ně označují (k úvaze).

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě: viz výše.

7. Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě: Vzhledem k tomu, že předložená diplomová práce splňuje požadavky kladené na práce tohoto druhu, a to jak po stránce obsahové, tak po stránce formální, doporučuji práci k obhajobě.

8. Navržený klasifikační stupeň: velmi dobře.

V Praze dne 09. 01. 2021

doc. JUDr. Michaela Hendrychová, CSc.
oponentka diplomové práce